ROMÂNIA

Acord de asistență tehnică pentru consolidarea sistemului de asigurare a calității în învățământul superior din România (P157508)

Livrabilul 7. Raport privind activitățile de formare și diseminare

Mai 2021

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

www.poca.ro

Acest Raport a fost transmis în cadrul Acordului de servicii de asistență tehnică rambursabile pentru consolidarea sistemului de asigurare a calității în învățământul superior din România, semnat la data de 24 iulie 2017 între Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare. Raportul corespunde Livrabilului nr. 7 din acest acord.

Declarație de declinare a responsabilității

Acest raport este un produs al Băncii Internaționale de Reconstrucție și Dezvoltare/Banca Mondială. Constatările, interpretarea și concluziile exprimate în acest raport nu reflectă în mod necesar punctele de vedere ale Directorilor Executivi ai Băncii Mondiale sau ale guvernelor pe care le reprezintă. Grupul Băncii Mondiale nu garantează acuratețea datelor cuprinse în acest raport.

Acest raport nu reprezintă în mod necesar poziția Uniunii Europene sau a Guvernului României.

Declarație privind drepturile de autor

Raportul intră sub incidența drepturilor de autor. Copierea și/ sau transmiterea acestei lucrări sau a unor părți ale acesteia fără permisiune poate reprezenta o încălcare a legislației în vigoare.

Pentru a obține permisiunea de a copia sau republica orice parte a acestui document, vă rugăm să transmiteți o solicitare către: (i) Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (Bd. Mărăști nr. 59, București, România); sau (ii) Grupul Băncii Mondiale din România (Str. Vasile Lascăr, nr. 31, et. 6, sector 2, București, România).

Mulțumiri

Acest raport a fost realizat de Alina Sava (Education Specialist, TTL), Manuela Rădulescu (Education Specialist) și Iulia Mărieș (Education Specialist), cu contribuția Rominei Miorelli și a lui Rafael Llavori-de Micheo (International Experts). Echipa dorește să le mulțumească reprezentanților ARACIS, în special domnului Iordan Petrescu (Președinte ARACIS) și doamnei Emilia Gogu (Coordonator proiect), pentru sprijinul constant și pentru feedback-ul substanțial acordate pe tot parcursul implementării activității.

Cuprins

Abrevieri și acronime 4
Rezumat 5
Introducere 6
I. Contextul proiectului 9
Metodologia de clasificare a IIS și de ierarhizare a programelor de studii 10
Metodologia de evaluare externă a IIS 11
II. Consolidarea capacității 12
Conceptul în acest context 12
Abordarea 13
III. Consultările publice 15
Consultările publice privind metodologia de evaluare externă a IIS 15
Consultările publice privind metodologia de clasificare a IIS și de ierarhizare a programelor de studii 17
Interviurile cu reprezentanții ARACIS și cu personalul administrativ 18
IV. Formarea 20
Testarea și pilotarea metodologiei de clasificare a IIS și de ierarhizare a programelor de studii 20
Formarea în vederea utilizării platformei IT 20
Formarea finală 21
V. Activitățile de comunicare și diseminare 22
VI. Abordarea aspectelor privind dezvoltarea durabilă, egalitatea de șanse, nediscriminarea și egalitatea de gen 24
VII. Lecțiile învățate și recomandări 27
Anexe (incluse ca document separat) 29

Abrevieri și acronime

AC	Asigurarea Calității
AEC	Asigurarea Externă a Calității
AIC	Asigurarea Internă a Calității
ARACIS	Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior
BEX	Biroul Executiv al Consiliului ARACIS
BM	Banca Mondială
ECA	Europa și Asia Centrală
ENQA	Asociația Europeană pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior
EQAR	Registrul European pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior
EUA	Asociația Europeană a Universităților
IS	Învățământ Superior
IIS	Instituție de învățământ superior
LEN	Legea Educației Naționale
ME	Ministerul Educației
MI	Manual intern
QAFIN	Proiectul Îmbunătățirea politicilor publice în învățământul superior și creșterea calității reglementărilor prin actualizarea standardelor de calitate
RAS	Servicii de asistență tehnică rambursabile
ROF	Regulament de Organizare și Funcționare
SEIS	Spațiul European al Învățământului Superior
SMC	Sistemul de management al calității
TI	Tehnologia informațiilor
UE	Uniunea Europeană
UEFISCDI	Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării

Rezumat

1. **Acest document oferă o imagine de ansamblu asupra activităților de creștere a capacității și a activităților de diseminare, sesiuni de formare, ateliere de lucru etc. care au avut ca scop consolidarea capacității Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS) și a Ministerului Educației (ME)** de a implementa metodologiile de evaluare externă și de clasificare.

2. **Activitățile sintetizate în cadrul celor trei secțiuni principale ale raportului – (i) consultări publice, (ii) activități de formare și (iii) activități de diseminare – au fost realizate pe tot parcursul proiectului** și au inclus, printre altele, o serie de sesiuni de formare privind utilizarea platformelor informatice și seminarii de consolidare a capacității instituționale adresate personalului ARACIS și al ME. În plus, raportul include o secțiune dedicată dezvoltării durabile, egalității de șanse, nediscriminării și egalității de gen, pentru a răspunde solicitării specifice a ARACIS.

3. **Actualizarea cadrelor naționale, metodologiilor, ghidurilor și procedurilor corelate cu standardele europene ar trebui să conducă la îmbunătățirea rezultatelor învățării, rezilienței, incluziunii și durabilității ecosistemului învățământului superior din România.** Asumarea responsabilității rezultatelor, consultările publice și efortul permanent pentru adoptarea instrumentelor moderne vor îmbunătăți cultura calității în România. Metodologiile, ghidurile și manualele de proceduri elaborate în cadrul proiectului vor servi drept instrumente de lucru pentru profesioniștii implicați în elaborarea politicilor publice și vor permite implementarea proceselor de asigurare a calității și a exercițiilor de clasificare și de ierarhizare în următorii ani.

4. **Proiectul a creat și instrumente pentru colectarea datelor și construirea bazelor de date pentru a facilita implementarea exercițiilor viitoare și pentru a dezvolta instrumente de transparență și politici de calitate.** Aceste baze de date vor fi utilizate și completate pe termen lung de către factorii de decizie din sectorul învățământului superior, iar rezultatele vor fi utilizate de părțile interesate relevante, în special de către studenți și angajatori. Platformele dezvoltate vor face realiza transferul de cunoștințe către actorii relevanți din sistemul de învățământ superior, stabilind o abordare de management performantă.

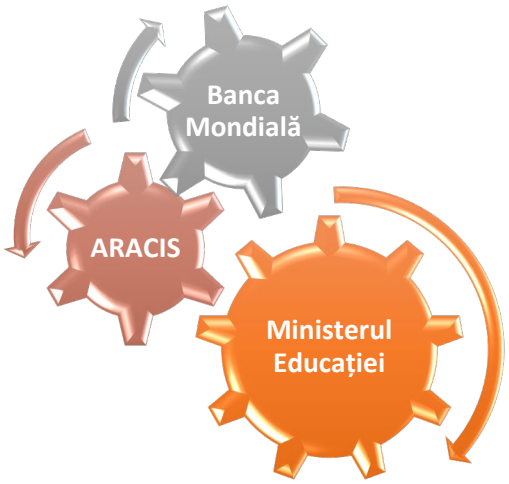
5. **Sesiunile de formare și informare organizate pe parcursul implementării proiectului au fost o resursă esențială pentru părțile interesate interne și externe, inclusiv pentru reprezentanții instituțiilor de învățământ superior (IIS).** Ulterior, ei vor disemina informațiile la nivel instituțional, local, regional și chiar sectorial. Experiența proiectului poate fi replicată la alte niveluri, cum ar fi IIS sau departamente ale instituțiilor cu responsabilități în domeniul învățământului superior. Proiectul oferă expertiza și instrumentele necesare pentru a asigura o abordare coerentă și integrată a tuturor rezultatelor pe o perioadă îndelungată.

6. **Prin intermediul proiectului, asigurarea calității în sistemul de învățământ superior din România a înregistrat un progres semnificativ.** ARACIS trebuie să își consolideze rolul de actor cheie activ în dezbaterile actuale privind tendințele în materie de asigurarea calității în cadrul Agenției Europene pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior (ENQA) și în Europa și Asia Centrală (ECA). Sectoare mai active de învățământ superior și de asigurare a calității în România vor asigura un peisaj mai divers al învățământului superior în cadrul Spațiului European al Învățământului Superior (SEIS).

Introducere

Acordul privind serviciile de asistență tehnică pentru consolidarea sistemului de asigurare a calității în învățământul superior din România vizează îmbunătățirea capacității Ministerului Educației Naționale[1] și a Agenției Române de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS) de a guverna asigurarea calității și de a sprijini creșterea performanței, a calității și a eficienței sistemului de învățământ superior din România. Acest acord are rolul de a sprijini îmbunătățirea capacității administrative a ARACIS prin elaborarea de proceduri pentru organizarea internă a activităților, formarea personalului, dezvoltarea și implementarea mecanismelor de consultare pentru a asigura participarea tuturor părților interesate în procesul decizional.

Acordul face parte dintr-un proiect mai amplu, *„Îmbunătățirea politicilor publice în învățământul superior și creșterea calității reglementărilor prin actualizarea standardelor de calitate" (QAFIN)*. Beneficiarul proiectului este Ministerul Educației (ME), în parteneriat cu ARACIS. Banca Mondială (BM) a fost subcontractată pentru a oferi asistență tehnică în implementarea mai multor activități. ARACIS, împuternicită de beneficiar, și-a asumat rolul de coordonator pentru majoritatea activităților proiectului.

Acordul privind serviciile de asistență tehnică rambursabile (RAS) include două componente: (a) Componenta A – Îmbunătățirea practicilor de management și de asigurare a calității în sistemul de învățământ superior din România și (b) Componenta B – Consolidarea capacității beneficiarului și a personalului din cadrul ME.

[1] Numele ministerului a fost schimbat din Ministerul Educației Naționale (MEN) în Ministerul Educației și Cercetării (MEC) în noiembrie 2019 și în Ministerul Educației (ME) în decembrie 2020.

Componenta A	Îmbunătățirea practicilor de management și de asigurare a calității în sistemul de învățământ superior din România
Componenta B	Consolidarea capacității personalului ARACIS și a personalului ME

În cadrul primei componente au fost livrate două documente importante care prezintă recomandări pentru pregătirea metodologiilor ME și, respectiv, ARACIS: (1) o nouă metodologie de clasificare a instituțiilor de învățământ superior (IIS) și de ierarhizare a programelor de studii – către ME și (2) o nouă metodologie de evaluare externă a IIS și instrumentele de management asociate – către ARACIS.

Cea de-a doua componentă vizează consolidarea capacității a ARACIS și ME prin activități de formare și ateliere informative privind metodologiile de evaluare și clasificare elaborate în baza acestui Acord. Procesul de consolidare a capacității a început odată cu lansarea proiectului și a continuat pe parcursul implementării activităților, în timpul pregătirii în comun a metodologiilor de evaluare externă și de clasificare. În cadrul acestui proces, echipa internațională și cea locală au făcut schimb de cunoștințe și expertiză încă de la început pentru a construi rezultate solide și pentru a crea un sentiment de proprietate. Astfel, procesul de consolidare a capacității a constat într-o serie de activități (de ex. revizuirea procedurilor și reglementărilor interne), completate de sesiuni de formare și ateliere de lucru periodice pentru creșterea capacității ARACIS și a ME, în special pentru implementarea metodologiilor de evaluare externă și de clasificare, având în vedere, totodată, crearea unei Agenții europene moderne de asigurare a calității.

Acest raport prezintă o imagine de ansamblu a activităților de consolidare a capacității ARACIS și ME și a activităților de diseminare, sesiuni de formare, ateliere de lucru etc. Activitățile prezentate pe scurt în cadrul a trei secțiuni principale – (i) consultări publice, (ii) activități de formare și (iii) activități de diseminare – au fost desfășurate pe tot parcursul proiectului și au inclus, printre altele, o serie de sesiuni de formare privind utilizarea platformelor informatice și seminarii de consolidare a capacității adresate personalului ARACIS și ME. În plus, materiale de formare, precum prezentări, agende de discuții, chestionare etc. sunt anexate acestui raport pentru a fi diseminate ulterior.

Notă: Raportul include o secțiune dedicată dezvoltării durabile, egalității de șanse, nediscriminării și egalității de gen conform solicitării Clientului. Mai multe detalii sunt incluse în Capitolul VI.

Figura 1. Fluxul activităților de comunicare și diseminare

Pandemia COVID-19 de la începutul anului 2020 a afectat întreaga societate, inclusiv instituțiile de învățământ superior (IIS). Aceasta a semnalat că tehnologia este principalul instrument de reziliență adoptat de sectorul învățământului superior. În același timp, IIS vor fi nevoite să funcționeze într-un

mod mai strategic, pe măsură ce predarea, învățarea și cercetarea îmbrățișează și se adaptează la predarea la distanță și la configurările online. De asemenea, ARACIS și ME trebuie să își adapteze procesele și procedurile acestui context. Astfel, întregul sistem de învățământ superior ar trebui să investească în dezvoltarea infrastructurii digitale pentru construirea unor sisteme mai agile și mai flexibile.

I. Contextul proiectului

Scopul proiectului. Proiectul își propune realizarea și implementarea politicilor publice bazate pe dovezi, respectiv corelarea planificării strategice cu bugetarea pe programe, în domeniul finanțării IIS, prin îmbunătățirea asigurării externe a calității, a clasificării IIS și a ierarhizării programelor de studii.

Proiectul se axează și pe îmbunătățirea capacității instituționale a ME și ARACIS, prin adaptarea structurilor, optimizarea proceselor, formarea resurselor umane și utilizarea unor mecanisme transparente de consultare publică, pentru a asigura participarea părților interesate la procesul decizional și aplicarea standardelor europene de calitate. Printre **obiectivele specifice** ale proiectului se numără:

A. Optimizarea planificării strategice și a bugetării pe programe, prin: (i) furnizarea instrumentelor necesare, metodologiilor și ghidurilor privind evaluarea externă a calității învățământului superior, respectiv clasificarea IIS și ierarhizarea programelor de studii și fundamentarea deciziilor privind modul de alocare a fondurilor pentru IIS și pentru programele de studii ale acestora; (ii) clarificarea rolului și mandatelor instituțiilor implicate în procesele de asigurare a calității în învățământul superior.

B. Implementarea metodologiei și ghidurilor de clasificare a IIS și de ierarhizare a programelor de studii, bazate pe seturi clare și transparente de indicatori și date.

C. Consolidarea capacității instituționale a ARACIS prin revizuirea procedurilor și reglementărilor interne, elaborarea manualelor și ghidurilor și formarea personalului ARACIS, precum și a personalului din cadrul ME și al IIS.

Caseta 1. Principalele rezultate ale proiectului

- *Metodologia și ghidurile privind evaluarea externă a IIS.*
- *Metodologia de clasificare a IIS și de ierarhizare a programelor de studii.*
- *Regulamentul de Organizare și Funcționare (ROF) și Manualul de proceduri interne (MI) ale ARACIS, actualizate.*
- *Manualul de proceduri referitoare la rolul și competențele ME și ale consiliilor subordonate, respectiv ale ARACIS, cu privire la procesele de asigurare a calității, de ierarhizare și de clasificare.*

Pandemia COVID-19 a afectat activitățile proiectului planificate în ultimul an de implementare, în special activitățile de formare și de diseminare. Cu toate acestea, criza COVID-19 reprezintă o oportunitate de a restructura practicile pentru a încorpora lecții valoroase desprinse din activitățile online și de a dezvolta noi strategii pentru accelerarea ritmului de implementare a proiectului. Majoritatea activităților au fost transferate în mediul virtual, beneficiind de evoluțiile recente ale platformelor online și ale instrumentelor de videoconferință. Întâlnirile fizice au devenit virtuale, iar evenimentele importante au fost anulate sau amânate.

Proiectul QAFIN a fost suspendat timp de două luni, între lunile aprilie și iunie 2020. După reluarea activității, acordul de servicii de asistență tehnică a fost modificat pentru a prelungi implementarea activităților până la 29 iunie 2021. Echipele ME, ARACIS și BM au identificat câteva măsuri pentru a compensa lipsa activităților tradiționale de diseminare:

- Organizarea de întâlniri și seminarii virtuale pentru a disemina activitățile proiectului către publicul larg, către părțile interesate interne și externe, precum și către experți [*pentru detalii, a se vedea capitolul V*];
- Organizarea de interviuri virtuale cu membrii Biroului Executiv (BEX) si cu personalul administrativ al ARACIS pentru a fundamenta recomandările privind îmbunătățirea manualului de proceduri interne, a regulamentului de organizare și funcționare (ROF), a fișelor de post și corelarea funcțiilor departamentelor [*pentru detalii, a se vedea capitolul III*];
- Creșterea vizibilității și transparenței activităților ARACIS și rezultatelor proiectului prin actualizări periodice ale site-ului web (www.aracis.ro) [*pentru detalii, a se vedea capitolul V*];
- Conectarea cu mediul academic prin intermediul Consiliului Național al Rectorilor [*pentru detalii, a se vedea capitolul V*];
- Organizarea de sesiuni virtuale de formare pentru creșterea capacității instituționale a ME și ARACIS [*pentru detalii, a se vedea capitolul IV*]. În contextul actualei crize COVID-19, principala provocare privind implementarea a constat în livrarea unor sesiuni virtuale de formare de către o echipă de experți internaționali și locali pentru aproximativ 225 de participanți.

Metodologia de clasificare a IIS și de ierarhizare a programelor de studii

Metodologia de clasificare a IIS și de ierarhizare a programelor de studii (la nivel de licență) respectă prevederile Legii Educației Naționale (LEN) nr. 1/ 2011. ***Componenta de clasificare a IIS*** se axează pe gruparea universităților în categoriile A, B și C, așa cum prevede LEN. În conformitate cu această lege, categoria A corespunde universităților centrate în principal pe educație; categoria B corespunde universităților de educație și cercetare științifică sau creație artistică; și categoria C include universitățile de cercetare avansată și educație[2]. Includerea universităților în categoriile A, B și C urmărește gruparea lor în funcție de accentul pus pe educație (predare și învățare) și cercetare științifică. Categoriile sunt definite pentru fiecare domeniu fundamental luând în considerare în principal indicatorii de activitate și pe cei demografici și nu indicatorii de performanță.

Componenta de ierarhizare vizează evaluarea calității programelor de studii. Ierarhizarea implică o evaluare simplă a calității analizând mai multe dimensiuni, inclusiv activitatea de cercetare. Aceasta permite compararea ofertelor de programe de studii instituționale și stabilirea unei ierarhii a acestora. Se preconizează ca ierarhizarea programelor de studii să fie aplicată la nivelul domeniilor de studii de licență.

Evaluarea în vederea clasificării IIS și ierarhizării programelor de studii se realizează pe baza următoarelor criterii: (a) predare - învățare; (b) cercetare științifică; (c) internaționalizare; (d) implicare regională și socială; (e) transferul de cunoștințe; (f) satisfacția studenților și absolvenților. Se atribuie un set de indicatori pentru fiecare criteriu. Indicatorii utilizați pentru clasificarea IIS diferă de cei utilizați pentru ierarhizarea programelor de studii.

[2] Legea Educației Naționale (LEN) nr. 1/ 2011, art. 193, alin. 4.

În conformitate cu practica internațională în învățământul superior, cu Standardele și liniile directoare pentru asigurarea calității (ESG) 2015 și cu recomandările Procesului Bologna în ceea ce privește transparența, exercițiile de clasificare și de ierarhizare sunt efectuate pentru a oferi o imagine clară a diversității sistemului de învățământ superior (IS).

Metodologia de evaluare externă a IIS

Principalele obiective pentru evaluarea externă a IIS sunt: (A) consolidarea calității și relevanței învățării și predării; (b) consolidarea capacității de inserție profesională a absolvenților pe parcursul întregii lor vieți profesionale; (c) creșterea gradului de incluziune a sistemului național de învățământ superior; (d) implementarea reformelor structurale.

Metodologia propusă a făcut trecerea de la o abordare bazată pe intrări la o abordare bazată pe rezultate și pe realizări, definind indicatori pentru a consolida asumarea responsabilității și procesul de asigurare a calității în învățământul superior. Scopul ei a fost să se concentreze asupra mecanismului și cadrului de bază pentru a sprijini ARACIS în vederea dezvoltării și implementării activităților de evaluare externă într-un context european din ce în ce mai strict.

Astfel, au fost propuse două noi procese de asigurare a calității (AC). Unul este evaluarea instituțională externă de tip audit, care urmează să fie implementată pentru a evalua IIS cu sisteme interne mature de asigurare a calității, iar celălalt este evaluarea programelor de studii universitare integrate (joint programs). În general, aceste evoluții vizează îmbunătățirea sistemului de IS și alinierea acestuia la tendințele actuale din Spațiul European al Învățământului Superior (SEIS).

Mai precis, introducerea evaluărilor de tip audit vizează consolidarea culturii calității, care a fost dezvoltată în țară în ultimul deceniu, în cadrul IIS și în relațiile dintre acestea. De asemenea, utilizarea evaluărilor de tip audit permite un cadru mai flexibil și mai adaptabil la natura din ce în ce mai schimbătoare a sectorului IS.

Vor putea efectua evaluări de tip audit acele IIS care au obținut cele mai bune rezultate în cadrul proceselor de acreditare sau de evaluare periodică. În aceste cazuri, IIS vor avea dreptul să desfășoare aceste procese de evaluare pe plan intern.

În ceea ce privește evaluarea programelor de studii integrate, se propune adoptarea Cadrului European. Standardele se bazează pe instrumentele aprobate în cadrul SEIS, fără a aplica criterii naționale suplimentare. Acestea au fost dezvoltate pentru a facilita o abordare integrată a asigurării calității *programelor integrate* care reflectă cu adevărat caracterul lor comun. În conformitate cu Cadrul European, aceste standarde ar trebui aplicate în funcție de nevoile IIS care stabilesc relațiile de cooperare și de cerințele cadrelor naționale.

II. Consolidarea capacității

Conceptul în acest context

Raportul face referire la definiția conceptuală a „instituțiilor" dintr-o perspectivă largă. Un raport al BM din 2002 definește instituțiile ca *reguli, mecanisme de aplicare și organizații*[3]. În contextul acestui raport, conceptul de instituții se referă la setul de organizații și reguli, formale sau informale. Regulile formale includ legi, reglementări, proceduri sau norme puse în aplicare de autoritățile juridice, în timp ce regulile informale reflectă coduri de conduită socială nescrise.

Există diferite modalități pentru a defini consolidarea capacității instituționale. BM[4] a definit dezvoltarea capacității (sau consolidarea capacității) ca un proces de învățare condus la nivel local de lideri, coaliții și alți agenți ai schimbării; acest proces aduce schimbări în privința factorilor socio-politici, politici și organizaționali pentru a spori asumarea responsabilității la nivel local și eficacitatea și eficiența eforturilor de a atinge un obiectiv de dezvoltare. În literatura de specialitate se dezbate dacă dezvoltarea capacității este diferită de consolidarea/ îmbunătățirea capacității (în condițiile în care *dezvoltarea capacității instituționale* se referă la o nouă structură sau la noi reguli, în timp ce *consolidarea / îmbunătățirea* se concentrează pe îmbunătățirea celor existente). În general, BM a apreciat că demersul de consolidare a capacității instituționale se referă la toate etapele procesului, prin urmare, acest raport va utiliza termenii în mod alternativ.

Intervențiile instituționale de consolidare a capacității se referă la activitățile de asistență tehnică axate pe consolidarea instituțiilor (de ex., sprijinirea îmbunătățirii eficacității instituțiilor prin revizuirea și îmbunătățirea structurii, managementului și procedurilor acestora) și modificări ale reglementărilor (sprijinirea dezvoltării unor politici, norme sau reglementări noi sau actualizate, aplicate la nivelul întregii instituții).

Obiectivele care stau la baza oricărei politici, program sau proiect vor avea succes doar dacă beneficiarii își îmbunătățesc capacitatea de implicare, beneficiază de sprijinul oferit și își asumă responsabilitatea. Odată finalizat proiectul, modificările efective legate de instrumentele de politici (de ex., metodologii, proceduri) nu vor fi realizate fără o implicare puternică a părților interesate. Atunci când se urmărește implementarea schimbării în cadrul unei instituții, este nevoie să se acorde timp și spațiu noilor măsuri adoptate și este nevoie de responsabilizare în privința lor. Sprijinul suplimentar pare să acționeze ca o pârghie esențială pentru îmbunătățirea instituției și consolidarea capacității celui care îl solicită. De asemenea, o astfel de schimbare depinde de mediul instituțional care permite stimularea angajamentului, motivației, autorității și conducerii în vederea implementării recomandărilor propuse. Pentru a aborda constrângerile specifice capacității instituționale sunt necesare atât angajamentele la nivel înalt, cât și la nivel tehnic.

[3] World Development Report 2002, Building Institutions for Markets, Banca Mondială, 2002.
[4] The Capacity Development Results Framework, Banca Mondială, 2009.

Abordarea

Unul dintre principalele obiective ale Băncii Mondiale privind furnizarea de servicii de asistență tehnică este creșterea capacității instituțiilor care implementează proiecte utilizând expertiza BM și acționând ca un catalizator, facilitator, consilier și furnizor de cunoștințe. Procesul de consolidare a capacității a început odată cu lansarea proiectului și a continuat pe parcursul implementării activităților în timpul pregătirii în comun a metodologiei de evaluare externă și a metodologiei de clasificare a IIS și de ierarhizare a programelor de studii.

A fost adoptată o abordare care vizează dezvoltarea capacității urmărind ca ARACIS să dobândească cunoștințele, competențele și experiența necesare pentru a genera schimbări durabile. Parteneriatul a avut la bază reflecția critică și, ori de câte ori a fost posibil, rezultatele cercetărilor. Au fost luate măsuri active pentru a sprijini un proces de îmbunătățire continuă. Abordarea privind consolidarea capacității a avut ca scop construirea unui viitor durabil pentru reforma asigurării calității în educație. Echipa BM a colaborat cu ARACIS în calitate de partener pentru consolidarea capacității, a sprijinit transferul de cunoștințe și a asigurat implicarea comunității din învățământul superior prin intermediul unor comunicări bine planificate. În plus, BM și ARACIS au colaborat îndeaproape cu părțile interesate pentru a stabili în mod clar nevoile și prioritățile, vizând să maximizeze impactul activității în beneficiul părților interesate.

În cadrul acestui proces, membrii echipei BM de la nivel local și internațional au împărtășit cunoștințe și expertiză, au organizat sesiuni de lucru împreună cu experții ARACIS și ME, precum și consultări publice pentru a construi rezultate solide și a crea sentimentul de proprietate de la început până la final, pe parcursul a patru ani de implementare. Experții ARACIS și ai ME au oferit feedback la multiplele iterații ale metodologiilor de evaluare externă, clasificare și ierarhizare și au transmis comentarii, observații și recomandări. Metodologia de clasificare a IIS și de ierarhizare a programelor de studii a fost finalizată și publicată în octombrie 2020. În februarie 2021, versiunea finală a metodologiei de evaluare externă a IIS a fost publicată pe site-ul ARACIS și supusă aprobării oficiale către ME.

Echipa BM apreciază excelenta cooperare, disponibilitatea și implicarea reprezentanților ARACIS și a experților locali și este recunoscătoare pentru sprijinul și feedback-ul continuu.

Pentru a veni în sprijinul ambelor metodologii, echipa BM a ajutat ARACIS să dezvolte două module informatice ca instrumente de colectare a informațiilor cu privire la rezultatele activităților de clasificare, de ierarhizare sau de evaluare externă. În prezent, introducerea datelor de către IIS reprezintă un prim exercițiu de clasificare și ierarhizare pentru a testa relevanța, fiabilitatea și aplicabilitatea indicatorilor și a datelor propuse. Aceste instrumente sunt utilizate pentru a facilita comunicarea cu IIS și pentru a oferi modele în realizarea activităților de evaluare a AC, de clasificare a universităților sau de ierarhizare a programelor de studii. În același timp, ARACIS oferă IIS acces la modulul IT dezvoltat, existând o delimitare clară a sarcinilor în acest proces, după cum se observă în imaginea de mai jos.

Figura 2. Principalele atribuții ale instituțiilor implicate în procesul de clasificare și ierarhizare

În cele din urmă, învățământul superior trebuie să investească mai mult în sisteme de monitorizare și evaluare pentru a analiza rezultatele, intervențiile sau implementarea de politici, conducând la decizii bazate pe dovezi și, în egală măsură, la consolidarea capacității instituționale de a colecta și analiza date la nivel de sistem.

Abordarea provocărilor instituționale și continuarea consolidării capacității rămân esențiale pentru îmbunătățirea rezilienței la șocurile viitoare și pentru consolidarea întregului ecosistem educațional. Reziliența presupune asumarea unui angajament față de implementarea acțiunilor strategice. Aceasta este asigurată printr-un mediu adecvat de învățare și cercetare și prin alocarea eficientă a resurselor, doar atunci când este susținută și de o capacitate sporită de proiectare și implementare a politicilor, de prioritizare a resurselor, de planificare și realizare a investițiilor. În plus, reziliența necesită o mai mare coordonare între minister, agențiile centrale și IIS pentru a îmbunătăți capacitatea de răspuns în situații de urgență. Impactul potențial al șocurilor viitoare rămâne ridicat și necesită acțiuni urgente și dezvoltarea unor sisteme flexibile.

III. Consultările publice

Consultările publice privind metodologia de evaluare externă a IIS

Adaptările aduse metodologiei de AC a ARACIS propuse de echipa BM se bazează pe bunele practici internaționale și pe contribuțiile furnizate de ARACIS și de alte părți interesate relevante. În vederea elaborării metodologiei[5], perspectivele oferite de experiențele internaționale se bazează în mare măsură pe rezultatele cercetărilor efectuate de echipa BM și pe vasta experiență privind sistemele de AC în Europa și nu numai ale experților internaționali implicați în echipă.

Pe lângă analiza literaturii de specialitate și analiza practicilor instituționale bazate pe documente disponibile publicului larg de la agenții de AC din întreaga lume, cum ar fi lucrări analitice, rapoarte anuale și rapoarte de autoevaluare – acestea din urmă fiind adesea elaborate în cadrul evaluărilor efectuate de Asociația Europeană pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior (ENQA) – precum și documente pregătite pentru procedurile desfășurate de agențiile de AC, au fost intervievați experți independenți în domeniul AC din Uniunea Europeană și din alte contexte comparative. Experții intervievați au fost Ellen Hazelkorn (Dublin Institute of Technology, Ireland), Rick Hopper (Președinte, Kennebec Valley Community College, SUA) și María-José Lemaitre (Director Executiv, Centro Interuniversitario de Desarrollo, Chile). Aceștia au contribuit la elaborarea ghidurilor pregătite pentru realizarea interviurilor cu reprezentanții agențiilor de AC. Ulterior, echipa BM a intervievat reprezentanți ai agențiilor de AC din țările selectate și reprezentanți ai agențiilor europene de AC[6].

Agenții de AC	**AQ Austria:** The Agency for Quality Assurance and Accreditation Austria based in Vienna, Austria
	AQU: The Catalan University Quality Assurance Agency based in Barcelona, Spain
	ASIIN: The Accreditation Agency for Study Programs of Engineering, Information Science, Natural Sciences and Mathematics based in Düsseldorf, Germany
	EVALAG: Evaluation Agency Baden-Württemberg based in Mannheim, Germany
	NOKUT: The Norwegian Agency for Quality Assurance in Education based in Oslo, Norway
	NVAO: The Accreditation Organization of the Netherlands and Flanders based in the Hague, the Netherlands
	QQI: Quality and Qualifications Ireland based in Dublin, Ireland
	UKA: The Swedish Higher Education Authority based in Stockholm, Sweden
Agenții Europe	**EUA:** European University Association

[5] Banca Mondială, 2018, Asigurarea calității în învățământul superior din Europa: Folosirea polarităților pentru a compara bune practici în asigurarea externă a calității în anumite sisteme.
[6] Interviurile au fost organizate în perioada septembrie-noiembrie 2017.

	EQAR: European Quality Assurance Register for Higher Education
	EURASHE: European Association of Institutions in Higher Education
Asociații studențești	**ESU:** European Students' Union
	ANOSR: National Alliance of Student Organizations in Romania

Echipa BM a revizuit metodologiile ARACIS de AC și cadrul legislativ corespunzător și a discutat diferite propuneri în cadrul mai multor consultări. Acestea din urmă au inclus întâlniri de lucru organizate în perioada septembrie 2018 - martie 2019 pentru pregătirea primului draft și două ateliere de lucru anterioare consultării privind cadrul de AC pentru evaluarea externă a IIS, organizate în februarie 2019. La evenimente au participat reprezentanții ARACIS și principalele părți interesate – experți evaluatori (înregistrați în Registrul Național al Evaluatorilor ARACIS), experți în AIC, reprezentanți ai IIS și reprezentanți ai studenților. Atelierele au fost conduse de Fabrice Henard și Romina Miorelli, experți internaționali BM.

Proiectul de metodologie prezentat de echipa BM în august 2019 a fost consultat cu actorii relevanți și cu părțile interesate din sistemul de învățământ superior din România. Procesul de consultare publică a avut loc în perioada octombrie 2019 - februarie 2020. ARACIS și ME au organizat cinci conferințe regionale în principalele orașe universitare: București (octombrie 2019), Timișoara (noiembrie 2019), Iași (decembrie 2019), Cluj-Napoca (ianuarie 2020) și Brașov (februarie 2020). La evenimentele de consultare publică au participat peste 250 de invitați. Experții internaționali BM, Romina Miorelli și Rafael Llavori-de Micheo au prezentat noile elemente ale metodologiei. Prezentarea este inclusă în Anexa 6.

Consultările publice au vizat identificarea aspectelor inovatoare și a mecanismelor adecvate legate de evaluarea calității IIS. ARACIS a organizat acest amplu proces cu participarea Consiliului Național al Rectorilor, asociațiilor studențești, sindicatelor și patronatelor. Consultările publice au validat metodologia, standardele, criteriile și indicatorii de evaluare externă propuși de Banca Mondială și revizuiți de către experții pe care ARACIS i-a implicat în implementarea proiectului.

Consultările s-au axat pe două domenii principale, acoperite în mare parte de două chestionare aplicate în cadrul celor cinci conferințe regionale: o analiză a percepției asupra rolului procesului de asigurare a calității IIS și asigurarea transparenței în procesul de revizuire a metodologiei și instrumentelor utilizate în evaluarea externă:

- Asigurarea consensului asupra standardelor, criteriilor și indicatorilor propuși pentru evaluarea programelor de doctorat și a programelor de studii integrate.
- Stabilirea oportunității de a introduce evaluări instituționale de tip audit în locul evaluărilor instituționale externe.
- Validarea criteriilor propuse.
- Validarea corelării cu alte reglementări legislative și politici publice.

Metodologia de evaluare externă a IIS a fost finalizată și publicată pe site-ul ARACIS în februarie 2021 și transmisă către ME spre aprobare oficială.

Consultările publice privind metodologia de clasificare a IIS și de ierarhizare a programelor de studii

În decembrie 2017 a fost publicat pe site-ul web al ME un prim proiect al metodologiei pentru a fi consultat public de părțile interesate relevante. Metodologia a fost prezentată în cadrul Consiliului Național al Rectorilor în februarie 2018, iar în iunie 2018 a fost prezentată o versiune actualizată.

În luna iunie 2018 au fost organizate consultări publice privind metodologia de clasificare a IIS și de ierarhizare a programelor de studii. Acest proces consultativ comun a fost întreprins ca parte a activității BM și ARACIS de elaborare a metodologiei de clasificare a IIS și de ierarhizare a programelor de studii. Acesta a subliniat temele și recomandările emergente care au servit drept contribuții pentru versiunea finală a metodologiei.

Echipa BM a organizat consultări cu diverse părți interesate și factori de decizie pe tot parcursul procesului de consultare, pentru a asigura o reprezentare cuprinzătoare a ideilor și temelor de interes. Aceste consultări s-au desfășurat urmărind realizarea următoarelor obiective:

- prezentarea metodologiei propuse pentru clasificarea IIS și ierarhizarea programelor de studii în România; și
- organizarea grupurilor de lucru pentru a obține feedback cu privire la metodologia și indicatorii propuși.

Consultările publice au avut loc în cinci (5) orașe din România, București, Timișoara, Iași, Cluj-Napoca și Brașov, în perioada 11-15 iunie 2018. În procesul de consultare au fost invitați și participanți din zonele învecinate.

Consultările au fost conduse de experții BM – Romina Miorelli, Alex Usher și Jeremie Amoroso. La evenimentele de consultare au participat reprezentanți ai universităților, mediului de afaceri, studenți și experți ai ME și ARACIS.

În iulie 2018 a fost lansat un sondaj online pentru a afla opiniile părților interesate privind îmbunătățirea și completarea metodologiei de clasificare a IIS și de ierarhizare a programelor de studii. Sondajul a fost conceput pentru a obține feedback și sugestii în vederea îmbunătățirii metodologiei și a fost structurat astfel:

- Secțiunea I: opiniile și propunerile respondenților privind completarea metodologiei – care au permis înțelegerea perspectivei acestora asupra cadrului legislativ actual, impactului exercițiului de clasificare și ierarhizare, precum și prioritățile acestora în ceea ce privește indicatorii-cheie; și

- Secțiunea a II-a: profilul respondenților – care a permis gruparea respondenților și compararea răspunsurilor în funcție de caracteristicile acestora, după caz.

La evenimentele de consultare publică și la discuțiile din cadrul grupurilor de lucru au participat peste 260 de participanți, iar la sondajul online au răspuns 413 de persoane.

O versiune îmbunătățită a metodologiei a fost prezentată în cadrul Consiliului Național al Rectorilor în februarie 2019, iar versiunea finală a fost prezentată în octombrie 2019. Metodologia de clasificare a IIS și de ierarhizare a programelor de studii și lista indicatorilor au fost finalizate și publicate în octombrie 2020 pe site-ul ARACIS.

Interviurile cu reprezentanții ARACIS și cu personalul administrativ

În iulie 2020, au fost realizate interviuri calitative cu reprezentanții Biroului Executiv (BEX) și ai personalului administrativ ai ARACIS pentru a identifica decalajele procedurale în fluxul organizațional și domeniile care pot fi îmbunătățite. Obiectivul principal a fost obținerea de informații pentru fundamentarea propunerilor privind îmbunătățirea Manualului de proceduri interne (MI) și a Regulamentului de Organizare și Funcționare (ROF), a fișelor de post și armonizarea funcțiilor departamentelor. Pandemia COVID-19 a impus restricții care au dus la transformarea întâlnirilor fizice în întâlniri virtuale, astfel că și interviurile s-au desfășurat online.

Analiza nevoilor de formare. Scopul imediat al raportului a fost consolidarea organizației, modernizarea acesteia și crearea unui mediu favorabil productivității și performanței. Analiza s-a axat pe identificarea deficiențelor sau discrepanțelor din cadrul instituției, care ar putea împiedica implementarea în bune condiții și coerentă a activităților. Aceasta a vizat îmbunătățirea performanței organizaționale și stimularea eficacității și eficienței operațiunilor pentru a îmbunătăți furnizarea de servicii. Analiza nevoilor de formare a urmărit, în cele din urmă, crearea unei organizații puternice, cu o bună reputație și un impact puternic, care să fie recunoscută ca atare în SEIS.

Manualul de proceduri interne (MI) al ARACIS. Echipa BM a prezentat recomandări pentru revizuirea Manualului de proceduri și activități interne privind asigurarea calității, pentru a se încadra în noul cadru de evaluare externă propus. Raportul a descris sistemul de management al calității (SMC) al ARACIS, identificând principiile privind organizarea și resursele, permițând personalului ARACIS să înțeleagă mai bine și să implementeze politica de asigurare a calității. MI este un instrument metodologic și operațional de referință pentru conducerea ARACIS și pentru personalul implicat la diferite niveluri în serviciile de evaluare și AC. Acesta a prezentat un set de concepte și metode care îi permit Agenției să dezvolte și să mențină un SMC.

Regulamentul de Organizare și Funcționare (ROF) al ARACIS. Echipa BM a prezentat recomandări cu privire la revizuirea ROF al ARACIS pentru a se încadra în noul cadru de evaluare externă și pentru a

răspunde mai bine nevoilor sistemului de IS din România, respectând în același timp reglementările în vigoare.

Astfel, propunerea BM a urmărit să sprijine consolidarea structurii organizatorice a ARACIS și a recomandat fișe de post standardizate cu privire la această structură. Fișele de post propuse au fost realizate pe următoarele principii: (a) distincție clară între responsabilitățile funcționale, (b) relații ierarhice clare și (c) roluri și sarcini bine definite pentru fiecare post, astfel încât ARACIS să poată elabora fișe de post pentru fiecare loc de muncă specific pe baza exemplelor oferite.

IV. Formarea

Testarea și pilotarea metodologiei de clasificare a IIS și de ierarhizare a programelor de studii

Metodologia de clasificare a IIS și de clasificare a programelor de studii a fost testată și pilotată în diferite etape de dezvoltare pentru definitivarea indicatorilor și pentru a permite universităților să ofere feedback constant cu privire la proiectarea platformei IT.

Experții IT ai BM au dezvoltat platforma informatică pentru a sprijini implementarea exercițiilor de clasificării IIS și ierarhizare a programelor de studii. Platforma a fost testată în timpul etapei de pilotare și actualizată în consecință. Echipele au convenit să simplifice procesul de colectare a datelor de la universități și să eficientizeze rapoartele privind clasificarea și ierarhizarea. Sistemul poate furniza modele de rapoarte la nivel de universitate, domenii de studii și indicatori, testate în timpul etapei de pilotare.

În aprilie 2019, experții IT ai BM au prezentat platforma informatică în cadrul primei Conferințe Regionale, organizată de ME la București. Pe de o parte, platforma va fi utilizată de universități pentru a introduce/încărca date, iar pe de altă parte, ARACIS și ME vor agrega periodic datele pentru clasificarea IIS și ierarhizarea programelor de studii.

Prima etapă: primul proiect pilot a fost implementat în perioada iunie-iulie 2019 și a implicat șase universități care au acceptat să participe voluntar la proiectul pilot, să verifice datele colectate din diverse baze de date ale ME și să completeze datele lipsă. Echipele ARACIS și BM au elaborat un raport de pilotare.

A doua etapă: proiectul pilot la nivel național este implementat în perioada mai-iunie 2021. Un număr de 70 de universități cu peste 2150 de programe de studii (la nivel de licență) au fost de acord să participe la acest demers. Acest proiect pilot reprezintă un efort considerabil coordonat de experții IT ai ARACIS și ai BM, implicând peste 200 de reprezentanți ai universităților. Un raport de pilotare va fi pregătit în iulie 2021.

Formarea în vederea utilizării platformei IT

Prima Conferință Regională, organizată de ME la București, a fost urmată de o sesiune de formare privind colectarea datelor, în mai 2019. "Formarea privind colectarea datelor în platforma IT" a fost facilitată de echipa BM și a fost dedicată reprezentanților celor șase universități selectate pentru etapa de pilotare (Universitatea Politehnică din București, Universitatea din Craiova, Universitatea de Studii Economice din București, Universitatea Al. I. Cuza din Iași, Universitatea de Vest din Timișoara, Universitatea Transilvania din Brașov). Un număr de 32 de participanți, inclusiv reprezentanți ai BM, ME și ai ARACIS, au participat la dezbaterile privind disponibilitatea și acuratețea datelor colectate pentru a calcula indicatorii și a genera clasificarea IIS și ierarhizarea programelor de studii.

Reprezentanții ARACIS și ai ME au obținut o serie de comentarii și sugestii care au fost încorporate în platformă înainte de inițierea procesului de colectare a datelor.

În aprilie 2021, a fost organizată o sesiune de formare online pentru pregătirea celei de-a doua etape de testare și pilotare a metodologiei și a platformei IT.

Formarea finală

Sesiunile de formare privind prevederile și implementarea metodologiilor elaborate sunt dedicate în principal personalului ME din consiliile subordonate (CNFIS, CNCS, CNADTCU), personalului ARACIS și reprezentanților IIS. ARACIS a subcontractat BM pentru a oferi servicii de asistență tehnică și sprijin în timpul formării, asigurând participarea virtuală a lectorilor internaționali pentru a prezenta evoluțiile și perspectivele recente privind clasificarea IIS și ierarhizarea programelor de studii, precum și practicile de asigurare a calității în SEIS și pregătirea unui raport privind formarea și diseminarea.

De asemenea, formarea va aborda aspecte cu privire la dezvoltarea durabilă, egalitatea de șanse și nediscriminarea precum și egalitatea de gen. În urma participării la sesiunile de formare și la evaluarea finală, cursanții vor primi un certificat de participare.

Sesiunile de formare vor avea loc în perioada mai - iunie 2021, cu aproximativ 225 de participanți. Reprezentanții proiectului QAFIN, doamna Cristina Icociu și domnul Iordan Petrescu, vor deschide sesiunile de formare, prezentând scopul, activitățile și rezultatele proiectului pe parcursul celor patru ani de implementare.

Printre subiectele abordate în cadrul formării se numără metodologia de clasificare a IIS și de ierarhizare a programelor de studii, metodologia de evaluare externă a IIS și ghidurile asociate, platformele IT și aspectele privind egalitatea de șanse, nediscriminarea și egalitatea de gen.

Agenda sesiunilor de formare și prezentările sunt incluse în Anexa 9 și, respectiv, în Anexa 10.

Vorbitori și formatori:

Cristina Icociu (Manager de proiect)
Iordan Petrescu (Președinte ARACIS)
Romina Miorelli (Expert internațional BM)
Rafael Llavori-de Micheo (Expert internațional BM)
Alina Sava (Specialist în Educație BM)
Ștefan Stanciu (Expert local)
Alexandru Chiș (Expert local)
Mircea Neagoe (Expert local)
Mircea Popa (Expert local)
Luminița Moraru (Expert local)
Florin Mihai (Expert local)

V. Activitățile de comunicare și diseminare

Comunicare. Scopul unei proceduri coerente de comunicare este de a implementa o comunicare instituțională internă și externă, de a identifica așteptările, de a colecta informații de bază, de a stabili obiective, de a dezvolta conținut și de a disemina mesaje pe suporturi ad-hoc. Procedura descrie modul în care instituțiile își definesc politica și își selectează canalele de comunicare cu partenerii și cu părțile interesate. Comunicarea este, mai presus de toate, o acțiune care presupune schimbul de informații între persoane care au interese comune. Eficacitatea rezultatelor depinde în principal de calitatea comunicării. Schimbul eficient de informații le oferă tuturor același nivel de înțelegere cu privire la politica și obiectivele instituției.

Îmbunătățirea continuă a comunicării cu părțile interesate, în special cu IIS, reprezintă o prioritate a activității ME și ARACIS. O secțiune specială a site-ului ARACIS este dedicată proiectelor implementate de către Agenție, inclusiv proiectului QAFIN. Prin urmare, toate activitățile și rezultatele proiectului au fost puse la dispoziția părților interesate. Informațiile privind proiectul QAFIN au fost, de asemenea, puse la dispoziție publicului pe **site-ul web al ME**.

Site-ul ARACIS este un instrument util și un canal de comunicare publică pe care Agenția îl utilizează pentru a transmite rapid informații către un public mai larg. În principal, ARACIS publică pe site-ul său toate rezultatele semnificative ale procesului de evaluare, cum ar fi rapoartele de validare și de evaluare aprobate de Consiliu.

ARACIS publică, de asemenea, documente de lucru, metodologii, criterii, ghiduri, analize cu privire la sistemul de învățământ superior în general și analize tematice (de exemplu, "Barometrul calității"), broșuri relevante pentru părțile interesate și rapoarte anuale de activitate, inclusiv rapoarte de autoevaluare. Aceste documente sunt publicate în limba română. ARACIS traduce în limba engleză cele mai importante documente și publică pe site ambele versiuni.

ARACIS publică și distribuie revista "Quality Assurance Review for Higher Education" (QAR). Această publicație academică vizează aspecte privind AC în învățământul superior, având ca scop transferul și schimbul de bune practici, consolidarea comunicării dintre experții interni și externi și dezvoltarea unei culturi de asigurare a calității. ARACIS distribuie revista tuturor IIS.

De asemenea, toate noutățile și comunicatele de presă importante ale ARACIS sunt publicate în secțiunea Noutăți a site-ului web.

Diseminare. Principalele obiective ale activităților de diseminare sunt: (a) creșterea eficace și eficientă a gradului de conștientizare și de înțelegere a proiectului, de la concept până la rezultatele finale, (b) maximizarea „impactului" proiectului și (c) promovarea adoptării rezultatelor finale ale proiectului. În plus, obiectivele includ realizarea materialelor de informare publicate în diferite forme și formate, de ex., declarații de politică, manuale, ghiduri, broșuri, etc.

Următoarele categorii de public sunt considerate publicuri țintă pentru diseminarea activităților proiectului:

- **Publicul intern:** Personalul ARACIS și al ME trebuie să fie bine informat cu privire la toate activitățile și rezultatele proiectului. Comunicarea internă este vitală pentru a minimiza

rezistența la schimbare. În acest sens sunt organizate întâlniri periodice pentru a examina și analiza provocările și progresul în implementarea activităților.

- **Părțile interesate externe:** ARACIS și ME comunică periodic cu diferite părți interesate, de la IIS și studenți până la autorități naționale (ministere de resort, Institutul Național de Statistică etc.) și instituții internaționale (ENQA, EQAR, agenții similare din alte țări) pentru creșterea gradului de conștientizare publică, atingerea consensului, obținerea sprijinului științific și, în cele din urmă, consolidarea încrederii.

Alte activități de diseminare au inclus:

Sesiuni informative:

- Pentru a prezenta scopul și aspectele esențiale ale sondajului dedicat personalului ARACIS, în iunie 2020.
- Pentru a prezenta și colecta feedback cu privire la platforma informatică dezvoltată în sprijinul implementării metodologiei de evaluare externă a IIS au fost organizate sesiuni cu membrii personalului ARACIS, în iulie și august 2020.

- Alte **întâlniri informative** pentru diseminarea activităților și rezultatelor proiectului.

Conferințe. ME a organizat a doua rundă de consultări publice privind metodologia de clasificare a IIS și de ierarhizare a programelor de studii în perioada aprilie – iunie 2019. În cadrul celor trei evenimente de consultare organizate în București, Iași și Timișoara au participat reprezentanți ai ME, ARACIS, BM, IIS și ai organizațiilor studențești.

Metodologiile, standardele, criteriile, indicatorii și platformele dezvoltate în cadrul proiectului au fost prezentate și consultate frecvent în cadrul reuniunilor Consiliului Național al Rectorilor.

Întâlniri. Au fost organizate periodic întâlniri informative ale echipei BM cu reprezentanții proiectului, în special cu domnul Iordan Petrescu, Președinte ARACIS, doamna Cristina Icociu, Manager de proiect, doamna Cristina Ghițulică, Vicepreședinte ARACIS, și doamna Emilia Gogu, Coordonator de proiect ARACIS, pentru a asigura buna implementare a activităților proiectului.

Publicarea comunicatelor de presă la adresa https://www.aracis.ro/comunicate-qafin/.

Distribuirea materialelor electronice și tipărite. ARACIS și ME au pregătit și diseminat rezultatele proiectului în format electronic prin intermediul site-ului ARACIS. Formele finale ale metodologiilor, ghidurilor și procedurilor au fost tipărite sub formă de broșuri și distribuite părților interesate externe, inclusiv IIS, asociațiilor studențești etc. În Anexa 11 sunt incluse exemple de coperte ale broșurilor.

VI. Abordarea aspectelor privind dezvoltarea durabilă, egalitatea de șanse, nediscriminarea și egalitatea de gen

Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă[7] oferă un plan pentru pacea și prosperitatea oamenilor și a planetei, acum și pe viitor. Au fost stabilite 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD) care impun necesitatea unor acțiuni din partea tuturor statelor membre ale ONU, într-un parteneriat global. Acestea admit că demersurile pentru combaterea sărăciei și a altor lipsuri trebuie să meargă mână în mână cu strategiile de îmbunătățire a sănătății și educației, de reducere a inegalității și de stimulare a creșterii economice.

Sustenabilitate. Prin prisma obiectivelor sale, proiectul este un model de bune practici, generând sustenabilitate prin consolidarea sistemului de evaluare externă și crearea unei culturi a calității în învățământul superior. Se preconizează că metodologiile dezvoltate în cadrul proiectului – pentru clasificarea IIS și ierarhizarea programelor de studii și pentru evaluarea externă a IIS – vor evolua și se vor maturiza în timp. Totodată, proiectul oferă un punct de plecare pentru mai multe activități care vor fi explorate în viitor prin intermediul acestor metodologii.

Metodologiile, ghidurile și manualele de proceduri vor fi utilizate pentru a implementa procesele de asigurare a calității și exercițiile de clasificare și de ierarhizare în anii următori. Mai mult, acestea ar putea fi utilizate ca instrumente de transparență la nivel sistemic.

Metodologia de ierarhizare a programelor de studii a constituit un efort conceptual care a creat premisele pentru extinderea viitoare a criteriilor și indicatorilor de ierarhizare. De asemenea, proiectul a creat instrumente pentru colectarea datelor și construirea bazelor de date pentru a facilita implementarea exercițiilor de ierarhizare viitoare și pentru a dezvolta instrumente de transparență și politici de calitate. Aceste baze de date vor fi utilizate și completate pe termen lung de către factorii de decizie din sectorul învățământului superior, iar rezultatele vor fi utilizate de părțile interesate relevante, în special de către studenți și angajatori.

Totodată, utilizând platforme modulare, ARACIS ar putea asigura transferul datelor colectate către alte instituții abilitate să lucreze cu aceste date (de ex., UEFISCDI, CNCS, CNATDCU). Platformele dezvoltate vor permite transferul de cunoștințe către actorii relevanți din sistemul de învățământ superior, stabilind o abordare de management performantă. Metodologiile și ghidurile vor servi drept instrumente de lucru pentru profesioniștii implicați în elaborarea politicilor publice.

Sesiunile de formare și informare organizate pe parcursul implementării proiectului au fost o resursă esențială pentru părțile interesate interne și externe, inclusiv pentru reprezentanții IIS. Ulterior, ei vor disemina informațiile la nivel instituțional, local, regional și chiar sectorial.

Experiența proiectului poate fi replicată la alte niveluri, cum ar fi IIS sau departamente ale instituțiilor cu responsabilități în învățământul superior. Proiectul oferă expertiza și instrumentele necesare pentru a asigura o abordare coerentă și integrată a tuturor rezultatelor, dincolo de termenul de finalizare, pe un orizont mai lung de timp.

[7] Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development, Organizația Națiunilor Unite, 2015.

Educația incluzivă. Obiectivul 4 de dezvoltare durabilă ("Asigurarea unei educații incluzive și echitabile de calitate și promovarea oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții pentru toți") se referă la persoanele cu dizabilități. Acesta solicită acces egal la toate nivelurile de educație și medii de învățare incluzive, accesibile și eficiente pentru toți cursanții, inclusiv pentru cei cu dizabilități. De asemenea, impune proiectarea facilităților educaționale pentru a răspunde nevoilor cursanților cu dizabilități.

Convenția privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități impune statelor să se asigure că persoanele cu dizabilități au acces la educație incluzivă la toate nivelurile, inclusiv la învățarea pe tot parcursul vieții și că aceste șanse sunt egale cu cele ale colegilor lor fără dizabilități. Convenția privind Drepturile Copilului întărește această poziție. Raportul OMS – Banca Mondială din 2011 privind dizabilitățile analizează datele disponibile cu privire la decalajele de participare la educație dintre copiii cu și fără dizabilități, barierele în calea participării și bunele practici în promovarea unui mediu de învățare favorabil incluziunii pentru cursanții cu dizabilități. De asemenea, raportul Băncii Mondiale din 2018, World Development Report 2018, Learning to Realize Education's Promise, oferă recomandări privind abordarea crizei învățării și promovarea învățării și a dezvoltării competențelor pentru toți.

Ghidul privind educația incluzivă al BM[8] oferă îndrumări privind educația incluzivă pentru persoanele cu dizabilități, pentru minoritățile sexuale și de gen și pentru persoanele cu nevoi educaționale speciale. În plus, ghidul recomandă considerarea oricăror alte grupuri minoritare (cum ar fi minoritățile etnice, refugiații etc.) specifice fiecărei țări.

De la excluziune la incluziune și diversitate. Excluziunea are loc atunci când cursanților le este îngrădit în mod direct sau indirect accesul la educație, în orice formă. În plus, atunci când educația cursanților este asigurată în medii separate, izolat de ceilalți, apare **segregarea**. **Incluziunea** implică un proces de reforme sistemice care iau forma unor schimbări și modificări ale conținutului, metodelor de predare, abordărilor, structurilor și strategiilor din educație pentru a depăși barierele, adoptând o viziune care să ofere tuturor cursanților o experiență de învățare echitabilă și participativă și un mediu care să corespundă cel mai bine așteptărilor, cerințelor și preferințelor lor. **Diversitatea** asigură incluziunea cursanților și contribuie la consolidarea cunoștințelor, abilităților și comportamentelor, sprijinind și promovând totodată diferențele din societate.

Educația incluzivă se referă la consolidarea capacității întregului sistem educațional de a se adresa tuturor cursanților. Creșterea accesului și asigurarea învățării pentru toți cursanții este esențială pentru dezvoltarea capitalului uman și pentru creșterea economică. Implementarea la nivel național necesită politici care să permită ralierea și sprijinirea educației incluzive, sisteme de colectare și gestionare a

8 Inclusive Education Resource Guide: Ensuring Inclusion and Equity in Education, Banca Mondială, 2020.

datelor, flexibilitatea programei școlare și coordonarea cu alte aspecte societale, cum ar fi ocuparea forței de muncă.

Principiile incluziunii și echității vizează asigurarea accesului la educație, la spații de învățare și metode educaționale de calitate, care să le permită cursanților să prospere, să înțeleagă mai bine realitatea și să depună eforturi pentru o societate mai justă. Proiectul QAFIN a abordat aspecte legate de incluziune în implementare, în special în cadrul activităților de formare și în elaborarea metodologiilor. În acest sens, metodologia de ierarhizare a programelor de studii include indicatorul – Rata de absolvire a studenților din categorii defavorizate, beneficiari de burse din fonduri proprii ale IIS. Metodologia de evaluare externă a IIS cuprinde trei indicatori: (i) IIS organizează activități didactice în regim tutorial și asigură desfășurarea unor programe de recuperare a seminariilor, laboratoarelor și altor obligații didactice pentru studenții care au dificultăți de învățare; (ii) Politică și măsuri adoptate privind egalitatea de șanse; și (iii) Oportunități pentru nevoile educaționale ale oricărui student de a urma, întrerupe, abandona și de a relua studiile. Importanța acestor indicatori a fost confirmată în timpul consultărilor publice.

Egalitatea de gen. Obiectivul 5 de dezvoltare durabilă se referă la egalitatea de gen și la emanciparea tuturor femeilor și fetelor. Egalitatea de gen nu este doar un drept fundamental al omului, ci și un fundament necesar pentru o lume pașnică, prosperă și durabilă. Strategia privind egalitatea de gen 2020-2025[9] consideră, de asemenea, egalitatea de gen un drept fundamental care ar putea aduce mai multe locuri de muncă și o productivitate mai mare, un potențial care trebuie atins pe măsură ce adoptăm tranzițiile ecologice și digitale și răspundem provocărilor demografice. Accesul egal la educație și procesele educaționale echitabile și de înaltă calitate sunt esențiale pentru egalitatea de gen și pentru viitoarea prosperitate economică a Europei.

Raportul privind egalitatea de gen[10] analizează segregarea de gen în învățământul superior, absolvenții învățământului terțiar și participarea adulților la procesul de învățare. Pilonul european al drepturilor sociale subliniază importanța educației și formării și a învățării pe tot parcursul vieții pentru a se asigura că femeile și bărbații dobândesc și mențin competențele de care au nevoie pentru a participa pe deplin în societate și pentru a gestiona cu succes tranziția pe piața muncii. Recomandarea Consiliului privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții încurajează, de asemenea, statele membre să sprijine eforturile de implicare a mai multor femei și bărbați în activități de învățare pe tot parcursul vieții.

Același Raport privind egalitatea de gen[11] subliniază faptul că aproximativ jumătate dintre instituțiile de cercetare din UE au adoptat un plan privind egalitatea de gen, iar reprezentarea femeilor în funcții de decizie în cercetare are loc de îmbunătățire. Bărbații reprezintă 78% din șefii instituțiilor, în timp ce femeile reprezintă doar 38% din membrii consiliilor de administrație ale organizațiilor de cercetare finanțate din fonduri publice.

Activitățile proiectului QAFIN au fost implementate astfel încât femeile și bărbații să poată accesa în mod egal resursele și serviciile proiectului, să poată participa la activitățile proiectului și la procesele

[9] Striving for a Union of Equality, The Gender Equality Strategy 2020-2025, Comisia Europeană, 2020.
[10] Gender Equality Index 2020: Digitalisation and the future of work, Institutul European pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, Comisia Europeană, 2019.
[11] Idem.

decizionale și să poată beneficia în egală măsură de formare și de alte activități de consolidare a capacității.

VII. Lecțiile învățate și recomandări

În ultimii patru ani, rezultatele proiectului au condus la transferul de cunoștințe în domenii cheie ale învățământului superior, precum asigurarea calității, clasificarea IIS și ierarhizarea programelor de studii. Aceste rezultate au fost obținute într-un mediu dificil, iar progresele înregistrate privind implementarea reformelor instituționale sunt în pericol din cauza volatilității politice substanțiale și a fluctuației personalului. În pofida acestei fluctuații a personalului la nivel politic, continuitatea personalului la nivel tehnic în cadrul echipelor BM și ARACIS a permis o abordare transversală a factorilor care contribuie la facilitarea transferului de cunoștințe și la creșterea sustenabilității.

Sprijinul suplimentar oferit prin sesiuni de coaching și mentorat este esențial pentru creșterea capacității la nivelul IIS. Un proiect de succes necesită implicarea unor experți internaționali, care să aducă exemple de bune practici din alte țări, alături de experți locali, care să înțeleagă contextul local și să sprijine colaborarea adaptivă pentru obținerea rezultatelor proiectului. Această nouă abordare în consolidarea capacității a fost aplicată pe tot parcursul implementării proiectului. Personalul și experții ARACIS au fost implicați direct în colaborarea cu echipa BM în elaborarea metodologiilor, ghidurilor și procedurilor. Membrii echipei BM au făcut parte din grupurile de experți și au avut rolul de membri și facilitatori pentru a ghida procesul de colaborare. ARACIS a perceput acest proces de "învățare experiențială" ca o abordare practică și inovatoare pentru maximizarea transferului de cunoștințe. Printre activitățile suplimentare pe care ARACIS ar trebui să le furnizeze sunt programe periodice de formare, coaching și mentorat pentru a consolida capacitatea IIS.

Crearea unui ecosistem al învățământului superior. Actualizarea cadrelor naționale, metodologiilor, ghidurilor și procedurilor corelate cu standardele europene ar trebui să ducă la îmbunătățirea rezultatelor învățării, rezilienței, incluziunii și durabilității ecosistemului învățământului superior. Asumarea responsabilității rezultatelor, consultările publice și efortul permanent pentru adoptarea instrumentelor moderne vor îmbunătăți cultura calității în România. Calitatea înseamnă, totodată, îmbunătățirea echității și incluziunii în vederea creșterii accesului în învățământul superior.

Crearea unor parteneriate operaționale. În România, echipa BM a lucrat îndeaproape, consecvent și la același nivel de expertiză cu ARACIS. Promovarea unui climat pozitiv și a unei abordări coerente sunt esențiale pentru o nouă generație de proiecte. Echipa BM a avut o colaborare strânsă cu echipa de management a proiectului QAFIN, în special cu ARACIS, un partener excelent și de încredere - prin feedback periodic, consecvent și constructiv - care a avut un rol esențial în furnizarea unor rapoarte de calitate și în implementarea cu succes a activităților.

Extinderea și replicarea experienței în țările din Europa și Asia Centrală (ECA). Expertiza tehnică a venit în sprijinul analizei documentate, a dialogului și a procesului decizional bazat pe dovezi, prin implementarea instrumentelor precum metodologii, ROF-uri etc. În plus, lecțiile învățate în timpul implementării au identificat inovații și soluții care pot fi extinse sau replicate pentru a consolida instituțiile din alte țări din ECA.

ARACIS va continua să sprijine "dialogul" dintre Asigurarea Internă a Calității (AIC) și Asigurarea Externă a Calității (AEC). Metodologia de AC propusă a trecut de la o abordare bazată pe intrări la o abordare bazată pe rezultate și pe realizări, definind indicatori pentru a consolida asumarea responsabilității și procesul de asigurare a calității în învățământul superior. Aceasta a urmărit să se concentreze asupra mecanismului și cadrului de bază pentru a sprijini ARACIS în vederea dezvoltării și implementării activităților de evaluare externă într-un context european din ce în ce mai strict. Acest "dialog" are un dublu scop: (i) consolidarea procesului de AIC al IIS pentru a-și asuma mai multe responsabilități în gestionarea politicii proprii de AC și (ii) concentrarea eforturilor ARACIS pentru aplicarea unei proceduri de acreditare mai bine orientată spre îmbunătățire, considerând IIS, în mod holistic, ca obiect independent de analiză.

Implementarea AC pentru pachete educaționale de scurtă durată și recunoașterea (micro-) acreditărilor sau (micro-)calificărilor acestora. Universitățile, în calitate de instituții de învățare pe tot parcursul vieții, ar trebui să se concentreze asupra (i) implementării unor metodologii solide, dar, totodată și flexibile și adaptabile, (ii) consolidării culturii calității pentru încurajarea diversității și dinamismului sistemului, (iii) îmbunătățirii permeabilității și a metodelor de învățare și (iv) asigurării calității ca motivație pentru învățare și re-învățare.

Presiunea enormă asupra IIS și a sectorului de învățământ superior se datorează impactului asupra angajabilității, în special în contextul unei crize economice mondiale și a situației post-pandemice. IIS ar trebui să își dezvolte mecanisme mai bune pentru îmbunătățirea profilurilor profesionale ale absolvenților prin consolidarea relațiilor cu părțile interesate relevante. Procedurile de AC, în special acreditarea programelor de studii, ar trebui să aibă în vedere îmbunătățirea ghidurilor care vizează măsurarea și justificarea indicatorilor de performanță privind angajabilitatea.

Prin intermediul proiectului QAFIN, AC în sistemul de învățământ superior din România a înregistrat un progres semnificativ. ARACIS trebuie să își consolideze rolul de actor cheie activ în dezbaterile actuale privind tendințele în AC în cadrul ENQA, precum și în cadrul ECA. ARACIS și IIS din România ar trebui să stabilească o strategie internațională comună privind AC pentru a promova cadrele naționale de AIC și AEC ca bune practici la nivel regional. Sectoare mai active de învățământ superior și de asigurare a calității în România vor genera o mai mare diversitate a învățământului superior în cadrul SEIS.

Anexe (incluse ca document separat)